

Sectio caesarea criminalis

Szabó András dr.

Az emberiség történelme során a várandós anyákat időnként olyan atrocitások érték, amelyek leírásait olvasva elborzad a hétköznapi ember. Idetartoznak azok az esetek, amikor valamilyen hasi sérülés következtében jött világra a magzat. Ezeket gyakran megvadult ökrök, balesetek, de sokszor, sajnos, kegyetlen embertársaik okozták.

Mint sok minden másnak, ennek is megtalálható az előképe már a Bibliában is: „*Hazáél megkérdezte: Miért sírsz, uram? Ő így felelt: Mert megtudtam, hogy milyen veszedelmet hozol Izráel faira. Erődjeiket fölperzsed, ifjaitak fegyverrel ölöd meg, csecsemőiket sziklához vágod, és terhes asszonyaikat felhasogatod.*” (Királyok könyve II. 8. 12.) „*Meglakol Samaria, mert daczolt az ő Istenével. Fegyver által hullanak el; csecsemőik földhöz veretnek, és terhes asszonyaik ketté vágatnak.*” (Hóseás könyve 14. 1.)

Hérodotosz (Kr. e. 490–425) és Tacitus (55–116) arról tudósít, hogy a keleti népeknél háborúk idején szokás volt az előrehaladott terhesek hasát karddal felnyitni, és az így kimetszett gyermekekből azután engedelmes alattvalókat neveltek [1]. Így jártak el az ókori asszír hódítók is. A tatárok „*A terhes asszonyokat éretlen magzatukkal együtt szétszaggatták, hogy megnézzék, hogyan fekszik a magzat az anyaméhben, és gyönyörködve legeltették szemüket ez iszonyú anatómiai leckén*” [2].

Gerhard Rohlf (1831–1896) német Afrika-kutató írta le a következő borzalmas történetet „*Quer durch Afrika*” (1875) című könyvében. A jelenleg Csád területén fekvő egykori Uadai (Wadai) szultánja, Mohammed és gyermekei, testvérei kegyetlenségükről voltak híresek. Egy alkalommal ketten közülük az utcán sétáltak, amikor szembe jött velük egy terhes asszony. Egyikük azt állította, hogy egy gyermeket hord a szíve alatt, a másik szerint ikreket. Megkérdezték az asszonyt, de ő nem tudott választ adni, ezért a vitát eldöntendő minden további nélkül felmetszették a hasát. Rohlf szerint, aki 1865–1867-ben járt ott, az ilyen gyilkosságok és emberölések mindennaposak voltak [3].

Az örmény genocídium (1915–1917) idején a török katonák felvágták a várandós asszonyok hasát, előtte fogadtak, hogy fiú vagy lány a magzat. A helyzet azóta mit sem változott, mivel hasonló atrocitások a bosnyák holokauszt (1991–1995) és a ruandai etnikai harcok (1994) során gyakorta előfordultak. A bibliai idők borzalmai ismétlődnek napjainkban a Közel-Keleten is. *Jászberényi Sándor* 2014. augusztus 29-én kelt iraki krónikájában tudósít az iraki-kurdisztáni harcokról. Az úgynevezett Iszlám Állam (ISIS) szunnita harcosai mindenkit megöl-

nek, aki nem szunnita. „*Az idős és a terhes nőket késsel ölik meg, mert sajnálják rájuk pazarolni a töltenyt. A terhes nőknek handzsárral felvágják a hasát és a szemük előtt vágják félbe meg nem született magzatukat, csak utána vágják el a torkukat.*”

Nem kevésbé háborzongatóak a kisujjalizmánnal kapcsolatos történetek. A bizarr talizmánokhoz terhes asszonyokból kimetszett magzatok kisujjának levágása útján jutottak hozzá a bűnözők.

Ludwig Strackerjan (1825–1881) német író és jogász 1867-ben megjelent munkájában olvasható, hogy Wardenburgban a rablók és gyilkosok felmetsztették a terhes asszonyok hasát. Az ily módon kivett gyermekek ujjából gyertyákat csináltak. Ameddig ezek a gyertyák égtek, a ház lakói nem ébredtek fel. Annyi ujjnak kellett a rablónál lennie, ahányan a házban laktak [4].

Adolf Wuttke (1819–1870) német teológus 1869-ben a német babonákról írt könyvében említi, hogy a tolvajt megvédi az anyaméhéből kivágott magzat kisujja [5].

Friedrich Kranss (1859–1938) horvát néprajzkutató 1890-ben megjelent, délszláv babonákkal foglalkozó munkájában írta, hogy Boszniában tolvajok és betörők megölték egy hetedik hónapban lévő terhest, a gyermeket kimetsztették az anyaméhéből és vékony hosszú csíkokra vágták. Betöréskor a kiszáritott csíkokat gyertyaként meggyújtották. Hitük szerint ettől a ház lakói úgy aludtak, mint a holtak, így nyugodtan rabolhattak [6].

A kisujjalizmán a magyar irodalomban is feltűnik a XIX. századi betyárokkal kapcsolatban.

Krúdy Gyula (1878–1933) Rózsa Sándor életével foglalkozó, 1923-ban megjelent munkájának A postarablás című fejezetében ezt írta: „*Te Imre, kinek van köztetek méhmagzatkisujja a ruhájába varrva? – kérdezte Rózsa Sándor. Egyik sem felelt a négy haramia közül. Tudták, hogy nem ok nélkül kérdezősködik Rózsa Sándor a babonás dolgaik után. Nagyot kell tennie annak, aki azt bevallja. – Tegnap még mindegyiknek volt a zsebében zártörő fű meg magzatujj*” [7].

Móricz Zsigmond (1879–1942) „Rózsa Sándor a lovát ugratja” című, 1941-ben megjelent regényében ez olvasható: „*Halas városát villámgyorsan megjárta a hír. – Hallotta-e már, komám, hogy Rozgonyi komámnak a tanyáját Rózsa Sándor felgyújtotta? – Hallottam, komám, de ha csak felgyújtotta volna. Hanem vót neki egy nyomorult emberszógája, bizonyos Gárgyán Miska, egész családjával együtt lemészárolta. ... – De ha csak lemészárolta volna, de a felesége éppen áldott állapotban vót, annak ha-*

sát kibasította, a csecsemőnek a kisujját levágta, annak a világánál most már úgy lát, mintha méceset bordana magánál. ...[Gárgyán Miskát] felakasztották, a feleségéből is kivágták a gyereket. – A gyereket? – Azt. Kell annak a kisujja a betyároknak” [8]. A szereplők neveiből arra lehet következtetni, hogy Rózsa Sándor 1836-ban történt Kiskunhalas környéki tehénlopásáról lehet szó. Az eset iratai fennmaradtak, de a Móricz által leírtakról nincs szó bennük [9].

Szenti Tibor hódmezővásárhelyi néprajzkutató „Betyártörténetek” című könyvéből tudhatjuk, hogy ez a kegyetlen rítus nem egyedi eset volt, és nemcsak Rózsa Sándor bandája gyakorolta (ha igaz), hanem az utolsó dél-alföldi betyár, Farkas Jancsi is a XIX. század utolsó harmadában. A Kérdő Szűcs Ernő nevű adatközlő a következőket mesélte: „Becseiné, Szatmáriék lánya említette, hogy mönt kifelé a szögedi úton. Gyütt vele szömbbe egy kocsí. Az asszony, Becseiné állapotos vót, ezért oszt fölívötte a kocsí, aki Farkas Jancsi vót maga. A beszélgetés során kiderült, hogy a komája lánya vót az utasa, Jancsi bácsi ezért nem vötte ki a hasából a gyereket, hogy levágja annak a »neveletlen« ujját, vagyis a kisujját. Másként úgy elvötte vóna az asszonyt, hogy nem látta vóna többet a napot! Ögyébként, Farkas Jancsi mondta a nagyapámnak, hogy a kivágott gyerekujj éccaka világít... Szóval, varázsereje van neki” [10].

A kisujjtalizmán megszerzéséről Móra Ferenc (1879–1934) 1927-ben a *Délmagyarország* című szegedi napilapban megjelent, Rózsa Sándorról írott cikkében mint valós eseményről szólt: „... a haramia urak Péterin egy áldott állapotos asszonyt azért öltek meg, hogy hozzá juthassanak a még meg nem született magzat kis ujjához. Úgy tartották, hogy az a leghathatósabb talizmán s aki nek olyan van a szűrujjába kötve, azt nem fogja a zsarók golyója” [11]. Nem tudjuk, hogy Móra Ferenc értesülése honnan származott. A megállapítás, sajnos, csak a helyszínt említi mint Péteri, valószínűleg Péteri-pusztá (ma Pálmonostora, Bács-Kiskun megye), ahol Rózsa Sándor sikertelen vonatrablása történt 1868-ban.

Figyelemre méltó, hogy Krúdy is, Móricz is milyen szenvtelenül írta le a borzalmas rituálét. Vajon olvasták-e Móra Ferenc fent említett cikkét, amelyben élesen kikelt a romantikus betyárkultusz ellen: „... magam nem vagyok hajlandó nagy hazámfiának vállalni Sándort”. Majd ezt írta: „Sighelle olasz kriminológusnak van egy érdekes könyve a bűn presztízsről, ami öszerinte tagadhatatlanul nagyobb, mint a szegény erénynek a presztízse. Biz’ ez nem válik valami nagy becsületére az emberi fajzatnak, de be kell ismerni, igen csak így szokott lenni falunvárosan.”

Irodalom

- [1] Weiss, P. A.: Sectio Caesarea und assoziirte Fragen. Springer Verlag, Wien, 1994. [German]
- [2] Tóth, G. P.: Body. [Corpus.] Korunk, 2003, 14(3), 46–57. [Hungarian]
- [3] Rohlf, G.: Quer durch Afrika. Europäischer Hochschulverlag, Bremen, 2010. [German]
- [4] Strackerjan, L.: Aberglaube und Sagen aus dem Herzogthum Oldenburg. I. G. Stalling, Oldenburg, 1867. [German]
- [5] Wuttke, A.: Der deutsche Volksaberglaube der Gegenwart. Wiegand und Grieben, Berlin, 1869. [German]
- [6] Kranss, F.: Volksglaube und religiöser Brauch der Südslaven. Aschendorff, Münster, 1890. [German]
- [7] Krúdy, Gy.: Rózsa Sándor. The star of the scamps in the Hungarian history. [Rózsa Sándor. A betyárok csillaga Magyarország történetében.] Móra–Kárpáti–Madách, Budapest–Uzsgorod–Bratislava, 1989. [Hungarian]
- [8] Móricz, Zs.: Rózsa Sándor is getting his horse to jump. I. [Rózsa Sándor a lovát ugratja. I.] Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1959. [Hungarian]
- [9] Szentesi Zöldi, L.: First case of Rózsa Sándor. [Rózsa Sándor első bűntügye.] Halasi Múzeum, 2009, 3, 123–128. [Hungarian]
- [10] Szenti, T.: Scamp-stories. [Betyártörténetek.] Mayer Nyomda és Könyvkiadó, Budapest, 1999. [Hungarian]
- [11] Móra, F.: About the Sándor’s memory. [A „Sándor” emléke körül.] Délmagyarország, 1927. February 6. [Hungarian]

(Szabó András dr.,
Szentes, Csongrádi út 18., 6600
e-mail: szabodoktor@gmail.com)